

Partidul Comunistilor (Nepeceristi) og Ungureanu gegn Rúmeníu

Dómur frá 3. febrúar 2005

Mál nr. 46626/99

11. gr. Funda- og félagafrelsi

Synjun um að skrá stjórnmálaflokk.

1. Málsatvik

Kærendur eru tveir, annars vegar stjórnmálasamtök með heitinu *Partidul Comunistilor (Nepeceristi)* (PCN) og hinsvegar formaður þeirra, Gheorghe Ungureanu, rúmenskur ríkisborgari, fæddur 1942. PCN voru stofnuð í mars 1996 og eru helstu markmið þeirra samkvæmt stefnuskrá, að verja réttindi verkafólks og halda uppi grundvallarhugmyndum kommúnismans. Kærandinn, Ungureanu, sótti um að skrá flokkinn á sérstakri skrá yfir stjórnmálaflokka. Með dómi 19. apríl 1996 hafnaði undirréttur í Búkarest skráningunni á þeim grundvelli að PCN stefndi að pólitískum völdum til að koma á fót „mannúðlegu ríki“ sem grundvallaðist á kommúnískri hugmyndafræði. Með þessu teldi kærendur að núverandi stjórnskipan, sem hafði verið við lýði síðan 1989, væri ómannúðleg og ekki grundvölluð á raunverulegu lýðræði. Niðurstaða undirréttarins var staðfest af áfrýjunardómstóli Búkarest 28. ágúst 1996.

2. Málsmeðferð hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu að brotið hefði verið gegn réttindum sínum skv. 11. gr. þegar stjórnvöld neituðu að skrá PCN sem stjórnmálaflokk. Auk þess töldu þeir að brotið hefði verið gegn réttindum sínum skv. 14. gr. þar sem þeim hafi verið mismunað á grundvelli stjórnmálaskoðana sinna.

Niðurstaða

Um 11. gr.: Dómstóllinn vísaði til þess að neitun stjórnvalda um að skrá PCN grundvallaðist á löggjöf um skráningu og starfsemi stjórnmálaflokka. Í ljósi reynslu Rúmeníu af alræðisskipulagi taldi dómstóllinn að líta mætti svo á að þau úrræði sem notuð voru væru í þágu þjóðaröryggis og til verndar réttindum og frelsi annarra. Þar sem rúmenskir dómstólar höfðu hafnað skráningu PCN eingöngu á grundvelli laga og stefnuskrár flokksins leit dómstóllinn svo á að við mat á nauðsyn takmörkunarinnar bæri einungis að líta til þessara tveggja skjala. Ekki yrði litið til yfirlýsinga sem Ungureanu hafði gefið frá sér eftir ákvörðun um að neita um skráningu flokksins eins og rúmenska ríkið vildi halda fram. Hvað sem því leið fann dómstóllinn ekkert í þeim yfirlýsingum sem hvatti til notkunar ofbeldis í stjórnmálalegum tilgangi né nokkur stjórnmálaleg markmið sem sköruðust á við lýðræðisleg gildi.

Eftir að hafa skoðað lög og stefnuskrá PCN leit dómstóllinn til þess að þar væri lögð áhersla á mikilvægi þess að viðhalda fullveldi landsins, þess eigin landsvæði, lagalegri stjórnskipan landsins og lýðræðislegum hugmyndum, þar á meðal fjölbreytni, almennum mannréttindum og frelsi til að taka þátt í stjórnmálum. Ekki var að finna efni sem túlka mætti sem hvatningu til ofbeldis, byltingar af nokkru tagi eða nokkuð annað fráhrarf frá lýðræðislegum gildum. Þar voru kaflar sem gagnrýndu þá misnotkun sem hafði átt sér stað undir stjórn kommúnistaflokksins fyrir 1989 og svo aftur kaflar sem gagnrýndu þá stefnu sem fylgt hafði verið síðan. Dómstóllinn taldi að það væri ekki réttlætning á því að hindra stjórnmálaflokk sem fylgdi grunnreglum lýðræðis að vísa til þess að hann hefði gagnrýnt núverandi stjórnskipan landsins og reynt að efna til almennrar umræðu um stjórnmál.

Dómstóllinn leit einnig til þess að þar sem PCN hafði verið synjað um skráningu hafði hann ekki haft tækifæri til að grípa til aðgerða sem leitt hefðu getað í ljós önnur markmið en þau sem hann lýsti yfir opinberlega. Flokknum hefði því verið refsað fyrir það eitt að nýta tjáningarfrelsi sitt. Dómstóllinn féllst á að taka tillit til sögulegs bakgrunns og reynslu Rúmeníu af alræðisstjórn kommúnista fyrir 1989. Sú saga gat hins vegar ekki ein og sér réttlætt nauðsyn slíkra takmarkana á réttindum.

Þá komst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að svo harkaleg ráðstöfun að neita PCN um skráningu sem stjórnmalaflokki áður en hann hafði hafið starfsemi samrýmdist ekki kröfum um meðalhóf í ljósi þess markmiðs sem stefnt var að og því ekki nauðsynlegt í lýðræðislegu þjóðfélagi. Þess vegna var brotið gegn réttindum kæranda skv. 11. gr.

Um 14. gr., sbr. 11. gr.: Þar sem krafa kæranda skv. 14. gr. var byggð á sömu staðreyndum og krafan skv. 11. gr. taldi dómstóllinn ekki ástæðu til að skoða hana einnig sérstaklega.

Á grundvelli 41. gr. voru kærendum dæmdar 100 evrur vegna útlagðs kostnaðar. Talið var að niðurstaða dómsins sjálfs fæli í sér viðunandi bætur til kæranda vegna miska.

(Dómurinn er aðeins til á frönsku)